

Σουζάν Βαλαντόν, Το μπλε δωμάτιο, 1923

Ευτύχης Μπιτσάκης

Τα «ύπατα διακυβεύματα» του Κώστα Αξελού

Κυκλοφόρησε πρόσφατα ένα νέο βιβλίο του Κώστα Αξελού, *Η εποχή και το ύπατο διακύβευμα*, Νεφέλη, Αθήνα 2002. Το βιβλίο αυτό αξίζει να σχολιαστεί. Αξίζει να δούμε τι αντιστοιχεί στην πραγματικότητα στο ινδάλμα των ΜΜΕ, συγγραφέα αυτού του βιβλίου.

Το μικρό αυτό βιβλίο απαρτίζεται από δύο ομιλίες: Η πρώτη παρουσιάστηκε στη Σητεία το 1997 ως ευχαριστήρια απάντηση στην ανακήρυξη του συγγραφέα σε επίσημο δημότη της Ρούσας Εκκλησιάς. Με διαφορετική μορφή παρουσιάστηκε κατά την ανακήρυξη του συγγραφέα σε επίτιμο διδάκτορα του Πανεπιστημίου Πατρών (1998) και επίσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2000). Το δεύτερο θέμα αναπτύχθηκε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (1998). Οι δυο ομιλίες «παρουσιάζονται εδώ στην επαυξημένη και επεξεργασμένη μορφή τους».

Στόχος της πρώτης ομιλίας είναι να βοηθήσει «να αντιμετωπίσουμε το εποχιακό ερώτημα ως προς το ύπατο διακύβευμα». Η δεύτερη προσπαθεί να διερευνήσει «αυτό το ίδιο, το έντονα ερωτηματικό διακύβευμα που τόσο μας προσεγγίζει, όσο και απομακρύνεται από εμάς» (σ. 13). Σε τι συνίσταται, λοιπόν, αυτό το «ύπατο διακύβευμα»; Αν αναζητάτε κάπου συγκεκριμένη απάντηση, τότε να χάσετε κάθε ελπίδα. Ο Κ.Α. αναπαράγει και εδώ το γνωστό ιδίωμα: λέξεις που δεν υψώνονται στο επίπεδο της έννοιας (διακύβευμα, παιχνίδι, παιχνίδι του κόσμου, άνοιγμα, περιπλάνηση, ορίζοντες, ορίζοντες των οριζόντων, ορίζοντες του κόσμου, πλανητική σκέψη, πλανητική εποχή κ.λπ.). Λέξεις που στα κείμενα του Αξελού δεν έχουν καθορισμένο περιεχόμενο. Λέξεις κενές που πλανώνται πάνω από έναν ανύπαρξο κόσμο και αφορούν όχι τους ανθρώπους της υπαρκτής πραγματικότητας, αλλά πλάσματα κακής φιλοσοφικής αφαίρεσης, σκιές ανθρώπων.

Ως προς τα προβλήματα στα οποία αναφέρεται, και τα οποία υποτίθεται ότι «φωτίζει» ο συγγραφέας: Η σκέψη του κινείται ανάμεσα σε χιλιοειπωμένες κοινοτοπίες και σε μεγάλα «πλανητικά» και «συμπαντικά» ερωτήματα, που δεν αγγίζουν ούτε τη φυσική ούτε την κοινωνική πραγματικότητα. Αλλά ας περάσουμε στα ίδια τα κείμενα.

Στο πρώτο κείμενο ο συγγραφέας μας θέτει «επτά και ένα προβλήματα της εποχής». *Πρώτο, το οικονομικό*. Εδώ μιλάει για ανισότητα, πείνα, παιδιά που πεθαίνουν από την πείνα κ.λπ., γεγονότα γνωστά, λόγια χιλιοειπωμένα. Έστω! Αλλά πού καταλήγει; Στο ότι «δεν μπορούμε να ελπίζουμε πως κάποτε θα εγκαθιδρυθεί μια τέλεια ισότητα ανάμεσα

Ο Ευτύχης Μπιτσάκης είναι ομότιμος καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και άμ. επίκ. καθηγητής Θεωρητικής Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

στους ανθρώπους». Και αφού η «τέλεια ισότητα» (ποιος μιλάει για *τέλεια*;) είναι ανέφικτη, τότε αυτό που πρέπει να ζητάμε είναι «η όσο γίνεται μεγαλύτερη μείωση των διαφορών των πλούσιων και των φτωχών»! Τω όντι, πρωτότυπο αίτημα του πλανητικού στοχαστή!!

Δεύτερο πρόβλημα: το οικολογικό. Κατά το συγγραφέα, «η τεχνική εξαπολύει τις δυνάμεις της ενάντια στη φύση». Ωστε η τεχνική έχει βούληση! Είναι απλώς η τεχνική, και όχι η τεχνική ενσωματωμένη σε έναν ανταγωνιστικό και ληστροικό τρόπο παραγωγής. Και πώς θα αντιμετωπίσουμε τη μοχθηρή τεχνική; «Να αναπτύξουμε φιλικές σχέσεις με τη φύση» (σ. 19). Και πώς θα αναπτύξουμε φιλικές σχέσεις με τη φύση; Πολλά δεν ζητάω από την πλανητική σκέψη, που πλανάται στους «οριζώντες των οριζόντων»;

Τρίτο πρόβλημα: το κοινωνικό. Μια σειρά κοινοτοπίες, για να καταλήξει ότι «το ανοιχτό πρόβλημα δεν είναι μόνο ή κυρίως κοινωνικό». Ποιο είναι όμως το «ανοιχτό» πρόβλημα που «δεν είναι μόνο ή κυρίως κοινωνικό» και που δεν μπορεί να το προσεγγίσει η κοινωνιολογία, η οποία «δεν πάει αρκετά μακριά»; (σσ. 21-22). Το «ανοιχτό» πρόβλημα παραμένει «ανοιχτό», δηλαδή απροσδιόριστο!

Τέταρτο πρόβλημα: το πολιτικό. Ο συγγραφέας αποφαινεται σαν να έλυσε το δήλιον πρόβλημα: «ανάγκη για ριζικές μεταρρυθμίσεις»! Πρέπει «πέρα από το βάρβαρο καπιταλισμό να βαδίσουμε σε άλλο δρόμο». Ποιο δρόμο; Μη ζητάτε απαντήσεις από την πλανητική σκέψη που είναι και «μεταπολιτική». Η σκέψη αυτή θέτει μόνο ερωτήματα, όπως: «είναι άραγε δυνατό να παίξουμε ένα παιχνίδι μεταπολιτικό μέσα στη μεταϊστορία;» Από τα ύψη του «οριζόντα των οριζόντων», ο φιλόσοφος μας βλέπει την ανθρώπινη τραγωδία ως μεταϊστορία, «που ήδη έχει αρχίσει να ξετυλίγεται» (σσ. 24-25). Πολύ πρωτότυπο και στοχαστικό στην αντάρεσκη κενότητά του!

Πέμπτο πρόβλημα: το εκπαιδευτικό. Εδώ ο συγγραφέας, γοητευμένος πάντα από το παιχνίδι του κόσμου, συσχετίζει παιδεία και παιδιά, παραλέποντας «στο παιχνίδι στη σχέση του με το παιχνίδι του κόσμου». Και αφού από το ύψος του αεροστάτου διαπιστώσει ότι «τα κεφάλια είναι συχνά άδεια» (ποιων; των δασκάλων, των μαθητών ή και των δύο;), θέτει το ερώτημα: τι μορφή και τι περιεχόμενο μπορεί να βρει κάποτε η παιδεία; Θέλετε απάντηση; Ιδού: Ανοιχτά ερωτήματα! Έχουμε χρέος, πέρα από το εκπαιδευτικό πρόβλημα, «να ανοιχθούμε στο πρόβλημα που αφορά το παιχνίδι της παιδείας και της παιδείας» (σσ. 26-27). Σχόλιο; Προς τι;

Έκτο πρόβλημα: το πολιτιστικό. Εδώ ο φιλόσοφος, μετά από μια σειρά κοινοτοπίες, αποφαινεται: «Η απασχόληση μόνο με ανθρώπινα και κοινωνικά παιχνίδια μάς κρύβει συνήθως ένα σημαντικότερο και συμπαντικότερο παιχνίδι». Ποιο; Μάταιο ερώτημα! Κατά το φιλόσοφο, «ίσως πρέπει να ριχθούμε σε μια νέα περιπέτεια, σε μια προσανατολισμένη περιπλάνηση» (σσ. 28-31). Τελικά, τι; (Βέβαια, στη συνέχεια, ο φιλόσοφος τα βάζει με τον «κουτό τουρισμό», με τους εκδρομείς κ.λπ., μας βεβαιώνει ότι «η ποίηση αντιστοιχεί στην ποιητικότητα [sic] του κόσμου», μιλάει για «σχέση που ανοίγει δρόμους» κ.λπ.). Πάντοτε μεταξύ κοινοτοπίας και αερολογίας.

Έβδομο πρόβλημα: το ερωτικό. Με αναμφισβήτητη πρωτοτυπία ο συγγραφέας μας αναγγέλλει: «Η ερωτική διάσταση είναι δυνατότερη από εμάς και δεν χάνει ποτέ τη συνάφειά της με το θάνατο». Επίσης: «η πάλη των τάξεων έχει πάρα πολύ αμβλυνθεί. Η πάλη των φύλων συνεχίζεται, έχει μάλιστα οξυνθεί». Και μετά απ' αυτές τις τόσο αυταπόδεικτες

διαπιστώσεις: «Οι γυναίκες ορμούν με τον τρόπο τους να κατακτήσουν το όλον και φθάνουν και αυτές στο τίποτα. Ίσως το επόμενο βήμα τις οδηγήσει στην καρδιά του τίποτα. Και το μεθεπόμενο βήμα; Αυτό μένει ακόμα μετέωρο» (σσ. 32-34). Πρόταση προς γυναίκες οργανώσεις: Να ανακηρύξουν τον κύριο Αξελό σε Επίτιμο Πρόεδρο, εφόσον δεν μπορούν να τον αναγορεύσουν σε Επίτιμο Διδάκτορα.

Αυτά είναι τα επτά προβλήματα, «που ζητούν τον παλμό τους» (σ. 36). Όχι τη λήθη τους.

Προς το τέλος της πρώτης ομιλίας, ο Κ.Α. επιστρέφει στο πρόβλημα της φιλοσοφίας: Μετά τη μεταφυσική και την οντολογία, ερχόμαστε «στο ανοιχτό πρόβλημα» ή στο ερώτημα του «άνοιγματος». Ποιου άνοιγματος; Άνοιγμα προς τι;

Στόχος του λόγου, της σκέψης και του στοχασμού [τρεις λέξεις αντί για μία], κατά το στοχαστή μας, «δεν είναι ο θεός, δεν είναι η φύση, είναι ο κόσμος». Τι είναι ο κόσμος; Μη ζητάτε απάντηση. Και ο Κ.Α. συνεχίζει: Ο θεός «είναι θεός του κόσμου: όπως όλα τα δημιουργήματα, ακόμα και τα δημιουργικότερα, γεννιέται, αναπτύσσεται και πεθαίνει». Θεός του κόσμου; Η φράση θυμίζει ίσως Ηράκλειτο, Στωικούς, Σπινόζα; Απαγε της βλασφημίας. Και ο Κ.Α., αφού «ορίσει» το θεό, συνεχίζει: Το στοχαστικό πρόβλημα (:) είναι το βαθύτερο πρόβλημα της εποχής μας. Αλλά «το στοχαστικό πρόβλημα δεν είναι καν πρόβλημα». «Πέρα από το πρόβλημα ξετυλίγεται το ερώτημα, σαν αίνιγμα σ' αυτό που μας καλεί» (σ. 37). Τι κατάλαβες, αγαπητή αναγνώστη; Αλλά, υπομονή: «Το αίνιγμα για το οποίο μιλάω είναι το άνοιγμα του κόσμου προς εμάς, το άνοιγμά μας στον κόσμο». Εστω! Όμως: «Ο κόσμος ούτε είναι ούτε υπάρχει. Ξετυλίγεται σαν άνοιγμα, σαν παιχνίδι, σαν περιπέτεια. Δεν υπακούει σε κανόνες ούτε θεϊκούς ούτε ανθρώπινους» (σ. 38). Συνεπώς (αν κατανόησα την πλανητική σκέψη): Ένας ανύπαρκτος κόσμος ανοίγεται προς εμάς και εμείς ανοιγόμαστε στο ανύπαρκτο που ξετυλίγεται σαν άνοιγμα! Έτσι φθάνουμε στο *διακίβευμα*: Ο κόσμος είναι «το διακίβευμα του ανθρώπου και ο άνθρωπος το διακίβευμα του κόσμου» (σ. 43). Τι σημαίνει όμως η λέξη «διακίβευμα»; Ιδού ορισμός, κενός μιν, ωραίο ωστόσο δείγμα ταυτολογίας: «Το διακίβευμα [...] αποτελεί το υπέρτατο άνοιγμα, το ύπατο διακίβευμα» (σ. 43). Το διακίβευμα αποτελεί το ύπατο διακίβευμα!

Και έτσι ερχόμαστε στη δεύτερη ομιλία, που έχει τίτλο: *Το ύπατο διακίβευμα* (σσ. 47-71).

Το ύπατο διακίβευμα, κατά το φιλόσοφο, δεν τίθεται κάθε μέρα ούτε από τα άτομα ούτε από τους λαούς. Εστω! Περί τίνος πρόκειται, παρά ταύτα; «Η προβληματική του διακίβευματος [...] οδηγεί στο ερώτημα του ύπατου διακίβευματος» (άλλη ταυτολογία). Εστω: Σε τι συνίσταται, λοιπόν, το ύπατο διακίβευμα; Το ύπατο διακίβευμα «το βλέπουμε και δεν το βλέπουμε». Ποιο είναι, εν πάση περιπτώσει, αυτό που «το βλέπουμε και δεν το βλέπουμε»; Ας μη θέτουμε πεζά ερωτήματα: Το ερώτημα «δεν συρρικνώνεται στη διατύπωση: ποιος ή τι είναι το ύπατο διακίβευμα». Υπομονή: Ίσως το ταπεινό μυαλό μας φωτιστεί στην πορεία. «Η ερώτησή μας στρέφεται [...] σ' αυτό που ανάμεσα στα λογής λογής διακίβευματα, συγκροτεί το διακίβευμα». Ποιο είναι, λοιπόν, αυτό; Πεζή ερώτηση, καθότι «πώς να μιλήσουμε μια γλώσσα που δεν υπάρχει ακόμα;» Σε μας όμως εναπόκειται να «ανταποκριθούμε σ' ένα κάλεσμα, να μιλήσουμε πέρα από το είναι και το μη είναι [...]» (σ. 51). Έτσι, με ανύπαρκτη γλώσσα θα μιλήσουμε για το μη είναι και θα φωτίσουμε το ύπατο διακίβευμα! Εδώ όμως φαίνεται ότι ο φιλόσοφός μας αποφασίζει επιτέλους να ορίσει αυτό το ύπατο: «Η μελέτη του ύπατου διακίβευματος έχει πάντα να κάνει με ένα ύπατο διακίβευ-

μα, που δεν γίνεται παρά να είναι ύπατο»!! Ακριβώς αυτό! Ξαναδιάβασε, αγαπητέ αναγνώστη, τον ορισμό και... γράψε μου.

Και πάλι: Ας μη βιαζόμαστε. Αυτό που μας προσφέρεται δεν είναι άλλο από τον κόσμο που αποτελεί το πρωταρχικό και τελεσιδικό διακύβευμα, «αυτό που παίζει ως κόσμος, που ξετυλίγεται σαν παιχνίδι» (σ. 52). Αν και εγώ τουλάχιστον δεν καταλαβαίνω το παίζει και παιχνίδι, θέλω να ελπίζω ότι κάπου θα ικανοποιηθεί η πεζή σκέψη μου. Λοιπόν: «Η ενιαία και διαφοροποιημένη σχέση ανθρώπου και κόσμου αποτελεί το κυριότερο διακύβευμα;» (σ. 54). Αντί για κάποια απάντηση, το ερωτηματικό. Έστω! Ποια είναι, λοιπόν, η σχέση ανθρώπου - κόσμου; Η σχέση αυτή «έχει ένα αιωρούμενο και παλλόμενο κέντρο», ένα κέντρο «που μένει μετέωρο, μας δονεί και δονείται», ένα κέντρο που «μας καλεί, δίνεται και χαρίζεται, μένει αποτραβηγμένο»!! (σ. 55). Εν τέλει, ιδού η διαλεκτική ανθρώπου - κόσμου, κέντρου και διακυβέυματος: «Η ολική και διαφοροποιημένη σχέση ανθρώπου και κόσμου έχει ένα κέντρο φανερόν όμο και κρυπτικό, που συγκροτεί το ίδιο το ύπατο και αιγιματικό – αλλά μεταμορφωνόμενο διακύβευμα» (σ. 55). Ποιος κόσμος; Ποιο κέντρο; Ποιο διακύβευμα; Ναρκισσευόμενος βερμπαλισμός; Μεγαλομανία ψευδοπροφήτη; Έκπτωτη μορφή ινδαλμάτων όπως ο Ηράκλειτος και ο Χάιντεγκερ;

Αλλά ο φιλόσοφος επιμένει: Το διακύβευμα του ανθρώπου είναι ο κόσμος και το διακύβευμα του παιχνιδιού του κόσμου είναι το παιχνίδι που διατρέχει τον άνθρωπο (σ. 56). Ο φιλόσοφός μας μιλάει για «παλλόμενο πανχρονικό διακυβευόμενο κέντρο», για «ύπατο ερωτηματικό παιχνίδι που δεν έχει νόημα και δεν είναι παράλογο» (ταλαιπώρη λογική!), για «μοναδικό και πολύπτυχο μη παιγνιώδες παιχνίδι που είναι το αυτό, το ύπατο διακύβευμα», για «διακύβευμα που δεν είναι διακύβευμα αλλά παίζει» (σσ. 57-59). Εν τέλει ο Κ.Α. διερωτάται σε σχέση με τον κόσμο: «μήπως αυτό είναι το πρώτο και το τελευταίο διακύβευμα». Αλλά τι είναι ο κόσμος: «Ο κόσμος δεν είναι το σύνολο των υπαρκτών συνόλων, ή ο ύπατος ορίζοντας» (σ. 62). Εν τέλει: «Ριγμένοι στον 21ο αιώνα και στην 3η χιλιετηρίδα [χιλιετία, δηλαδή] είμαστε άραγε έτοιμοι και ώριμοι να αναγνωρίσουμε ότι το ύπατο διακύβευμα δεν είναι φυσικό, θεϊκό, ανθρώπινο, κοινωνικό, τεχνικό;» (σ. 69). Τι είναι εν τέλει το «ύπατο διακύβευμα»; Και τι να αναγνωρίσουμε; Το «διακύβευμα της εποχής» που «κρύβεται στο κέντρο της εποχής στην οποία ανήκουμε»; (σ. 65). Τι «παιζεται στην εποχή μας»; Ο Κ.Α. αναφέρεται στον Χέγκελ, στον Μαρξ, στον Νίτσε, στον Χάιντεγκερ. Και αποφαίνεται: «Η σκέψη πέρα από τη φιλοσοφία σκέφτεται το αιωρούμενο κέντρο της εποχής, σκέφτεται τον κόσμο σαν παιχνίδι του χρόνου» (σ. 67). Αιωρούμενο κέντρο, αιωρούμενη σκέψη, αιωρούμενος φιλόσοφος.

Και τώρα, μετά τη σύντομη αυτή περιπλάνηση στο τίποτε, στους Ορίζοντες των Οριζώντων και την προσπάθειά μας να συλλάβουμε το αόριστο «ύπατο διακύβευμα», ας μου επιτραπεί να κάνω μερικές γενικές παρατηρήσεις.

Ο Κ.Α. γράφει με έκδηλη μετριοφροσύνη: «Δοκίμασα να παρουσιάσω την αναπτυσσόμενη στοχαστική διερεύνηση του ύπατου ερωτήματος, που συνδέεται άρρηκτα με το ύπατο διακύβευμα». Όμως, η σκέψη του δεν δίνει οριστική απάντηση και λύση. «Είναι ίσως η μοναδική σκέψη που δεν δίνει απατηλές ελπίδες, δεν χτίζει παρηγορητικές ουτοπίες» (σ. 70).

Στο σημερινό σημείωμα αναφέρομαι μόνο στο συγκεκριμένο βιβλίο. Εντούτοις, το λεξιλόγιο, το ύφος, η ψευδοδιαλεκτική αόριστων αντιθέσεων, είναι πάγια χαρακτηριστικά της

γραφής του Κ.Α. Ας μου επιτραπεί, συνεπώς, να προσθέσω μερικές ψευδοέννοιες, πέρα απ' αυτές που παρέθεσα στην αρχή: κόσμος που είναι ορίζοντες, ορίζοντες φλογεροί, φλεγόμενος κόσμος, παιχνίδι των οριζόντων, των δίχως ορίζοντα οριζόντων, σύνολο των συνόλων, μετα-ιστορικός άνθρωπος, μετα-διδασκαλία, μυθολογικός ορίζοντας, πλατύ σύνολο, πηγμένο σύνολο κ.λπ. κ.λπ. (βλ. το βιβλίο του Κ.Α., *Ορίζοντες του Κόσμου*, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 1978 και την κριτική μου γι' αυτό το βιβλίο στο περ. *Πολίτης*, 26, 1978).

Πρώτα το ύφος: θέλει να θυμίζει Ηράκλειτο και Χάιντεγκερ. Ύφος βαρύγδουπο, λόγος που δεν είναι καταστάλαγμα σοφίας αλλά έκφραση κενής έπαρσης. Ναρκισσευόμενος βερμαλισμός που συγκροτείται από λέξεις-κλειδιά χωρίς νόημα. Ο Κ. Αξελός ξεκίνησε από τον Ηράκλειτο και τον Μαρξ. Προσπάθησε να μιμηθεί το σκοτεινό ύφος του πρώτου και να «ξεπεράσει» τον δεύτερο διαστρεβλώνοντάς τον (από το πλήθος των διαστρεβλώσεων, βλ., π.χ., πώς διαστρεβλώνει την 1η θέση του Μαρξ για τον Φόουερμαχ, στο *Vers la Pensée Planétaire*, εκδ. Minuit, 1964, σ. 173). Διαστρεβλώνει τον Μαρξ, περιορίζοντας τη σκέψη του στο στοχασμό της τεχνικής (Marx, *Penseur de la Technique*, 1961). Τον εγκάλει με θράσος, θεωρώντας τον «θεμελιωτή του ολοκληρωτικού και δικτατορικού μαρξισμού». Ο Κ.Α. γοητεύτηκε επίσης από τον Χάιντεγκερ. Αλλά, όσες αντιρρήσεις και αν έχει κανείς για την «αντιμεταφυσική» φιλοσοφία του Χάιντεγκερ, θα του αναγνωρίσει χωρίς δισταγμό ότι έθεσε προβλήματα καίρια για την εποχή μας. Τι προβλήματα έθεσε έστω ο Κ.Α., που καυχιέται ότι στα 19 και στα 20 χρόνια του ήταν καθοδηγητικό στέλεχος του ΚΚΕ;

Και μια ερώτηση προς τους συναδέλφους που τίμησαν και άκουσαν τον Κώστα Αξελό: Τι κατάλαβαν ακούγοντάς τον και τι είχαν καταλάβει πριν τον καλέσουν για να τον τιμήσουν και να τον ακούσουν; Επιπλέον: Έχει θεσμοθετηθεί ότι, κατά την κρίση στα πανεπιστήμια, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το δημοκρατικό ήθος (και η πράξη όταν χρειάζεται) του κρινόμενου. Ευνόητο είναι ότι το κριτήριο αυτό πρέπει να ισχύει και για τα τιμώμενα πρόσωπα. Τι έκανε, λοιπόν, ο Κώστας Αξελός στο Παρίσι επί δικτατορίας, όταν συμπατριώτες μας όπως ο Σβορώνος, ο Πουλαντζάς, ο Ξενάκης, ο Κύρου, ο Βουδούρης, ο Κανδύλης και τόσοι άλλοι μετείχαν ενεργά στο αντιδικτατορικό κίνημα; Ο κ. Χριστόδουλος δεν πήρε είδηση τη χούντα, επειδή τότε ήταν νέος και διάβαζε! Ο Κώστας Αξελός δεν ήταν τόσο νέος και ήταν ξεσκολισμένος. Λοιπόν;